

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (astotā palāta)

2018. gada 7. augustā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lauksaimniecība – Atbalsts lauku attīstībai – Regula (EK) Nr. 1257/1999 – 10. līdz 12. pants – Priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts – Valsts tiesību akti, kuros paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana – Tiesību akti, kurus apstiprinājusi Eiropas Komisija – Vēlākas izmaiņas nostājā – Tiesiskās palāvības aizsardzība

Lieta C-120/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru Latvijas Republikas Satversmes tiesa iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 28. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 7. martā, tiesvedībā

Administratīvā rajona tiesa

pret

Ministru kabinetu.

TIESA (astotā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Malenovskis [*J. Malenovský*], tiesneši D. Švābi [*D. Šváby*] un M. Vilars [*M. Vilaras*] (referents),

ģenerālvokāts: P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs: K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 17. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Latvijas valdības vārdā – I. Kucina un G. Bambāne, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *J. Aquilina* un I. Naglis, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2018. gada 30. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – latviešu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 1257/1999 (1999. gada 17. maijs) par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu (OV 1999, L 160, 80. lpp.) 10.–12. pantu, kā arī tiesiskās palāvības aizsardzības principu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar pieteikumu par lietas ierosināšanu par atbilstību Satversmei, ko iesniegusi Administratīvā rajona tiesa saistībā ar tiesvedību starp vairākām privātpersonām un Lauku atbalsta dienestu attiecībā uz tādu publisko tiesību līgumu spēkā esamību, kuri attiecas uz lauksaimniecības priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu atbilstoši Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. pantam.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Regulas Nr. 1257/1999 23. apsvērumā bija paredzēts:

“tā kā būtu jāveicina priekšlaicīga aiziešana pensijā, lai uzlabotu lauksaimniecību dzīvotspēju, ņemot vērā [Padomes] Regulas (EEK) Nr. 2079/92 [(1992. gada 30. jūnijs), ar ko izveido Kopienas atbalsta sistēmu tiem, kas priekšlaicīgi aizgājuši pensijā no darba lauksaimniecībā (OV 1992, L 215, 91. lpp.)] ieviešanas gaitā iegūto pieredzi”.

- 4 Regulas Nr. 1257/1999 II sadaļas “Lauku attīstības pasākumi” IV nodaļa “Priekšlaicīga aiziešana pensijā” ietvēra 10.–12. pantu. Šīs regulas 10. panta 1. punktā bija noteikts:

“Atbalsts priekšlaicīgai aiziešanai pensijā no darbības lauksaimniecībā palīdz sasniegt šādus mērķus:

- nodrošināt ienākumu gados vecākiem lauksaimniekiem, kas nolemj pārtraukt lauksaimniecisko darbību,
- veicināt šādu gados vecāku lauksaimnieku nomaiņu ar lauksaimniekiem, kas vajadzības gadījumā spēj uzlabot palikušo lauku saimniecību ekonomisko dzīvotspēju,
- piešķirt lauksaimniecībā izmantojamo zemi nelauksaimnieciskiem mērķiem, ja tās izmantošana lauksaimniecībā nenodrošina nosacījuma par dzīvotspēju apmierinošu izpildi.”

- 5 Minētās regulas 11. panta 1. un 5. punktā bija paredzēts:

“1. Persona, kas nodod saimniecību citai personai:

- noteikti pārtrauc jebkādu komerciālu lauksaimniecisko darbību, taču tā var turpināt nodarboties ar nekomerciālo lauksaimniecību un paturēt lietošanā ēkas,
- nav jaunāka par 55 gadiem, bet brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, vēl nav sasniegusi parasto pensijas vecumu,

un

- pirms saimniecības nodošanas citai personai ir desmit gadus nodarbojusies ar lauksaimniecību.

[..]

5. Šajā pantā izklāstītos nosacījumus piemēro visa tā perioda laikā, kurā persona, kas nodevusi saimniecību citai personai, saņem priekšlaicīgās pensijā aiziešanas atbalstu.”
6. Saskaņā ar šīs pašas regulas 12. panta 2. punktu:
- “Personai, kas ir nodevusi savu saimniecību citai personai, priekšlaicīgās pensijā aiziešanas atbalsta ilgums kopā nepārsniedz 15 gadus, bet laukstrādniekam – 10 gadus. Tas neturpinās ilgāk par personas, kas nodevusi saimniecību citai personai, septiņdesmit piekto dzimšanas dienu un neturpinās pēc tam, kad laukstrādnieks ir sasniedzis parasto pensijas vecumu.
- Ja personai, kas ir nodevusi savu saimniecību citai personai, parasto pensiju maksā dalībvalsts, priekšlaicīgās pensijā aiziešanas atbalstu piešķir kā papildinājumu, ņemot vērā attiecīgās valsts pensijas summu.”
7. Regulas Nr. 1257/1999 III sadaļa “Vispārējie principi, administratīvie un finanšu noteikumi” ietvēra 35.–50. pantu.
8. Saskaņā ar šīs regulas 39. pantu:
- “1. Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu lauku attīstības atbalsta pasākumu atbilstību un konsekveni, ievērojot šajā nodaļā izklāstītos noteikumus.
2. Dalībvalstu iesniegtie lauku attīstības plāni ietver paredzēto atbalsta pasākumu atbilstības un konsekvences novērtējumu un norādi uz pasākumiem, kas tiek veikti, lai nodrošinātu atbilstību un konsekveni.
3. Nepieciešamības gadījumā atbalsta pasākumi tiek turpmāk pārskatīti, lai nodrošinātu atbilstību un konsekveni.”
9. Šīs pašas regulas 44. panta 2. punktā bija paredzēts:
- “Komisija novērtē iesniegtos plānus, lai noteiktu, vai tie saskan ar šo regulu. Pamatojoties uz plāniem, tā apstiprina lauku attīstības programmas dokumentus saskaņā ar procedūru, kas minēta [Padomes] Regulas (EK) Nr. 1260/1999 [(1999. gada 21. jūnijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par struktūrfondiem (OV 1999, L 161, 1. lpp.)], 50. panta 2. punktā, sešu mēnešu laikā pēc plānu iesniegšanas.”

Latvijas tiesības

10. Ministru kabinets 2004. gada 30. novembrī pieņēma noteikumus Nr. 1002 “Kārtība, kādā ieviešams programmdokuments “Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam”” (*Latvijas Vēstnesis*, 2004. gads, Nr. 193, turpmāk tekstā – “noteikumi Nr. 1002”).
11. Latvijas Lauku attīstības plāna Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam (turpmāk tekstā – “Lauku attīstības plāns”) 9.3. apakšnodaļā bija paredzēta iespēja lauku saimniecību īpašniekiem, kas nav jaunāki par 55 gadiem, nodot savu saimniecību citai personai, saņemot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu (turpmāk tekstā – “priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts”), kura saņemšanas nosacījumi lielā mērā atbilda Regulas Nr. 1257/1999 11. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

- 12 Minētā plāna 12.3.2. apakšnodaļā ietvertās sadaļas “Priekšlaicīgā pensionēšanās” a) apakšpunktā bija norādīts, ka gadījumā, ja priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmējs mirst periodā, kurā ir spēkā noslēgtais līgums par priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņemšanu, ikmēneša priekšlaicīgās pensionēšanās pensiju par atlikušo periodu turpina izmaksāt personai, kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir apstiprinātas mantojuma tiesības.
- 13 Ar Ministru kabineta 2015. gada 14. aprīļa noteikumu Nr. 187, ar kuriem grozīti noteikumi Nr. 1002 (*Latvijas Vēstnesis*, 2015. gads, Nr. 74, turpmāk tekstā – “noteikumi Nr. 187”) 1. punktu tika atcelta iespēja mantot šo atbalstu.
- 14 Saskaņā ar minēto noteikumu 2. punktu tie stājās spēkā 2015. gada 30. aprīlī.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 15 Ar 2004. gada 30. jūlija lēmumu Eiropas Kopienų Komisija apstiprināja Lauku attīstības plānu, kurā bija paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana.
- 16 Administratīvajā rajona tiesā ir vērsušās privātpersonas ar pieteikumu par publisko tiesību līgumu, kas attiecas uz lauksaimniecības priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu, spēkā esamības atzīšanu, jo pēc noteikumu Nr. 187 stāšanās spēkā Lauku atbalsta dienests ir pārtraucis pildīt savas saistības saistībā ar priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu.
- 17 Minētā tiesa uzskata, ka noteikumu Nr. 187 pieņemšanas dēļ ir radusies situācija, kurā lauku saimniecības atdevēja mantinieki var zaudēt tiesības saņemt priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, pat ja lauku saimniecība ir tikusi nodota kādai trešajai personai. Tā kā nedz Regula Nr. 1257/1999, nedz Lauku attīstības plāns neaizliedzot nodot lauku saimniecību tās atdevēja mantiniekiem, līguma par priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu noslēgšana esot varējusi saimniecības atdevējam un viņa mantiniekiem radīt tiesisko palāvību uz to, ka šie mantinieki varēs mantot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, ja joprojām tiks ievērotas minētā līgumā noteiktās saistības.
- 18 Līdz ar to Administratīvajā rajona tiesa vērsās Latvijas Republikas Satversmes tiesā, lai tā lemtu par noteikumu Nr. 187 atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk tekstā – “Satversme”) 105. pantam, kurā ir paredzētas tiesības uz īpašumu.
- 19 Tiesvedībā Latvijas Republikas Satversmes tiesā Ministru kabinets apgalvoja, ka noteikumi Nr. 187 atbilst Satversmes 105. pantam. Tas norāda, ka Komisijas Lauku attīstības komiteja 2011. gada 19. oktobra sanāsmē ir secinājusi, ka “ELVGF finansējums nav attiecināms uz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu”. Tātad šī mantošana neatbilstot Regulā Nr. 1257/1999 noteiktajam mērķim. Viens no noteikumu Nr. 187 mērķiem esot novērst Latvijas tiesību aktu neatbilstību no minētās regulas izrietošajām prasībām, kā arī Savienības finansējuma lietderīgas un efektīvas izlietošanas principam.
- 20 Iesniedzējtiesa atgādina, ka tā ir nospriedusi, ka Satversmes 105. panta tvērumā ietilpst tiesības uz normatīvajā aktā noteiktu valsts tiešo atbalstu konkrētas naudas summas veidā.
- 21 Tā vēlas noskaidrot, vai Regula Nr. 1257/1999 aizliedz Latvijas tiesību aktos ietvert normu par priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu vai arī šajā ziņā tā piešķir dalībvalstīm rīcības brīvību. Tai pat laikā tā konstatē, ka šīs regulas 11. un 12. pantā paredzētie šī atbalsta saņemšanas nosacījumi liecina par minētā atbalsta personisko raksturu un ka saimniecības atdevēja mantinieki nav līguma par šāda atbalsta piešķiršanu puses.

- 22 Iesniedzējtiesa tomēr norāda, ka Regulā Nr. 1257/1999 ir ietverta atsauce uz pieredzi, kas gūta, ieviešot Regulu Nr. 2079/92. Šīs pēdējās minētās regulas uzdevums bija nodrošināt ienākumus gados vecākiem lauksaimniekiem, kas nolemj izbeigt lauksaimniecisko darbību. Tādējādi priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana varot būt stimuls tam, lai lauksaimnieki iesaistītos priekšlaicīgās pensionēšanās pasākumā.
- 23 Līdz ar to minētā tiesa secina, ka Regulas Nr. 1257/1999 normas par priekšlaicīgo pensionēšanos varētu neuzskatīt par tādām, kas paredz skaidrus un precīzus pienākumus, un ka tās varētu uzskatīt par tādām, kas piešķir dalībvalstīm rīcības brīvību.
- 24 Tāpat tā uzsver, ka lauksaimniecības jomā pastāv Savienības un dalībvalstu dalīta kompetence.
- 25 Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzsver, ka 2004. gada 30. jūlijā Komisija pieņēma lēmumu par Lauku attīstības plāna apstiprināšanu un tādējādi apstiprināja normu, kas attiecas uz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu.
- 26 Minētā tiesa tomēr norāda, ka Komisijas Lauku attīstības komiteja 2011. gada 19. oktobrī attiecībā uz regulu, ar kuru aizstāta Regula Nr. 1257/1999, secināja, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana neatbilst tolaik piemērojamajam Savienības tiesiskajam regulējumam, un šī nostāja ir tikusi vēlreiz apstiprināta 2015. gadā.
- 27 Tā pauž šaubas attiecībā uz Komisijas 2015. gada 11. maija vēstuli, saskaņā ar kuru visām dalībvalstīm esot jābūt skaidram, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta maksājumi nav attiecināmi uz saimniecības atdevēja mantiniekiem un ka kopš 2011. gada 19. oktobra vairs nevar atsaukties uz tiesisko paļāvību, jo šis datums ir uzskatāms par robeždatumu jaunām saistībām.
- 28 Tādējādi iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai tajā izskatāmais konkrētais gadījums ir tāds, kurā Savienības tiesību normām neatbilstoša dalībvalsts prakse varēja radīt tiesiskas sekas, jo lauksaimnieks, kas noslēdza līgumu par priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu, nevarēja zināt par šīs dalībvalsts un Komisijas iespējamo kļūdu.
- 29 Šajos apstākļos Latvijas Republikas Satversmes tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai, ievērojot Eiropas Savienības un dalībvalstu dalīto kompetenci lauksaimniecības jomā, Regulas Nr. 1257/1999 normas kopsakarā ar vienu no šīs regulas mērķiem – iesaistīt lauksaimniekus priekšlaicīgās pensionēšanās pasākumā – ir interpretējamas tādējādi, ka Regulas Nr. 1257/1999 piemērošanas pasākumu ietvaros dalībvalstij ir aizliegts pieņemt tādu tiesisko regulējumu, kas ļautu mantot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, proti, Regulas Nr. 1257/1999 normas aizliedz mantot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, vai faktiskajā situācijā, kurā dalībvalsts tiesību norma tika pienācīgā kārtībā saskaņota ar [...] Komisiju kā atbilstoša Regulas Nr. 1257/1999 noteikumiem un lauksaimnieki iesaistījās priekšlaicīgās pensionēšanās pasākumā atbilstoši valsts īstenotajai praksei, personai varēja rasties subjektīvas tiesības uz šāda pasākuma ietvaros piešķirtā atbalsta mantošanu?
- 3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, proti, personai šādas subjektīvās tiesības varēja rasties, vai [...] Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmes secinājums, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts nav attiecināms uz saimniecības atdevēja mantiniekiem, var tikt uzskatīts par minēto iegūto subjektīvo tiesību priekšlaicīgas izbeigšanās pamatu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 30 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz dalībvalstīm, kad tās īsteno šos pantus, veikt pasākumus, kas ļautu mantot priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu.
- 31 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalstis var veikt pasākumus regulas piemērošanai, ja tie netraucē tās tiešajai piemērojamībai, neapslēpj tās kā Savienības tiesību akta raksturu un ja tajos ir precizēts, kā tiek izmantota ar minēto regulu piešķirtā rīcības brīvība, tomēr ievērojot tās normu ietvarus (spriedumi, 2016. gada 7. jūlijs, *Občina Gorje*, C-111/15, EU:C:2016:532, 35. punkts, un 2017. gada 30. marts, *Lingurár*, C-315/16, EU:C:2017:244, 18. punkts).
- 32 Pievēršoties atbilstošajām konkrētās regulas normām, kuras interpretējamās tās mērķu gaismā, ir jānoskaidro, vai ar tām ir aizliegts, likts vai atļauts dalībvalstīm apstiprināt noteiktus piemērošanas pasākumus un – it īpaši tad, ja ar tām tas ir atļauts, – vai konkrētais pasākums iekļaujas katrai dalībvalstij atzītās rīcības brīvības robežās (spriedumi, 2016. gada 7. jūlijs, *Občina Gorje*, C-111/15, EU:C:2016:532, 36. punkts, un 2017. gada 30. marts, *Lingurár*, C-315/16, EU:C:2017:244, 19. punkts).
- 33 Konkrētajā gadījumā Regulas Nr. 1257/1999 II sadaļa “Lauku attīstības pasākumi” ietver IV nodaļu “Priekšlaicīga aiziešana pensijā”, kurā – šīs regulas 10.–12. pantā – ir definēti priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta, kas piešķirams gados vecam lauksaimniekam kā atlīdzība par viņa saimniecības nodošanu, pasākuma mērķi, piešķiršanas nosacījumi un tā īstenošanas kārtības galvenie aspekti.
- 34 Ir jākonstatē, ka šajos pantos nav aplūkots šī pasākuma saņēmēja nāves gadījums. Konkrētāk – tie nedz atļauj, nedz aizliedz iespēju mantot tiesības uz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņemšanu.
- 35 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne vien tās teksts, bet arī tās konteksts un ar tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, mērķi (spriedumi, 2014. gada 6. novembris, *Feakins*, C-335/13, EU:C:2014:2343, 35. punkts, un 2015. gada 12. novembris, *Jakutis un Kretingalės kooperatinė ŽŪB*, C-103/14, EU:C:2015:752, 93. punkts).
- 36 Konkrētajā gadījumā daži Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. panta teksta elementi, tos aplūkojot izolēti, varētu tikt izprasti tādējādi, ka tie ļauj dalībvalstīm to rīcības brīvības ietvaros paredzēt priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu.
- 37 Piemēram, šīs regulas 10. pantā ir noteikts, ka šī atbalsta mērķis tostarp ir nodrošināt ienākumu gados vecākiem lauksaimniekiem, kas nolemj pārtraukt lauksaimniecisko darbību. Šajā ziņā varētu uzskatīt, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts – kā pasākums, ar kuru tiek stimulēta šādas darbības pārtraukšana, – varētu labāk sasniegt šo mērķi tad, ja lauku saimniecības atdevēja nāves gadījumā šo atbalstu būtu iespējams nodot viņa mantiniekiem.
- 38 Savukārt minētās regulas 12. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru minētā atbalsta maksāšanas kopējais ilgums nevar pārsniegt 15 gadus, bez citiem precizējumiem varētu tikt saprasts tādējādi – kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 37. punktā –, ka ar to ir noteikts ierobežojums, kas attiecas gan uz saimniecības atdevēju, gan viņa mantiniekiem, jo nav atsauces uz šim atdevējam raksturīgām īpašībām.
- 39 Tomēr, neraugoties uz šiem apstākļiem, no Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. panta kopumā, tos aplūkojot ar tiem izveidotā priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta pasākuma mērķu gaismā, izriet, ka tas ir pakļauts nosacījumiem, kuriem ir stingri personiska saikne ar lauku saimniecības atdevēju, un ka līdz ar to šie panti ir jāsaprot tādējādi, ka tie neļauj dalībvalstīm paredzēt minētā atbalsta mantošanu.

- 40 Pirmkārt, šīs regulas 11. panta 1. punktā ir paredzēti nosacījumi, kas visi ir saistīti ar lauku saimniecības atdevēja personu. Tas tā ir saistībā ar prasību, ka šī persona noteikti izbeidz jebkādu komerciālu lauksaimniecisko darbību, ka tā nav jaunāka par 55 gadiem, ka brīdī, kad saimniecība tiek nodota citai personai, šī persona vēl nav sasniegusi parasto pensijas vecumu un ka pirms saimniecības nodošanas tā ir desmit gadus nodarbojusies ar lauksaimniecību. Šī 11. panta 5. punktā ir arī paredzēts, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmējam, proti, lauku saimniecības atdevējam, ir jāatbilst šiem nosacījumiem visa tā perioda laikā, kurā tā saņem šo atbalstu.
- 41 Otrkārt, lai gan Regulas Nr. 1257/1999 12. panta 2. punktā ir noteikts maksimālais 15 gadu ilgums priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta maksāšanai, tajā ir paredzēts arī otrs laika ierobežojums, proti, ka šī maksāšana neturpinās ilgāk par lauku saimniecības atdevēja septiņdesmit piekto dzimšanas dienu. Līdz ar to šī tiesību norma nevar tikt interpretēta tādējādi, ka tajā būtu paredzētas beznosacījumu tiesības uz atbalsta maksāšanu 15 gadu laikā. Proti, šajā normā ir ne vien uzsvērts, ka šis atbalsts nav pastāvīgs, bet tā *a fortiori* nozīmē, ka līdz ar lauku saimniecības atdevēja nāvi tiek izbeigta atbalsta maksāšana.
- 42 Treškārt, Regulas Nr. 1257/1999 mērķi arī liek secināt, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts nevar tikt mantots.
- 43 Proti, vispirms – minētās regulas 10. panta 1. punktā ir noteikti vairāki priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta pasākuma mērķi, proti, nodrošināt gadus vecākiem lauksaimniekiem, kas nolēmj pārtraukt lauksaimniecisko darbību, ienākumu, veicināt gadus vecāku lauksaimnieku nomaiņu ar lauksaimniekiem, kas vajadzības gadījumā spēj uzlabot palikušo lauku saimniecību ekonomisko dzīvotspēju, un piešķirt lauksaimniecībā izmantojamo zemi nelauksaimnieciskiem mērķiem, ja tās izmantošana lauksaimniecībā nenodrošina nosacījuma par dzīvotspēju apmierinošu izpildi.
- 44 Tālāk, no šo dažādo mērķu esamības Tiesa izsecināja, ka Savienības likumdevējs ir vēlējis veicināt priekšlaicīgu pensionēšanos lauksaimniecības jomā, lai uzlabotu lauksaimniecību dzīvotspēju un radītu ekonomisku stimulu gadus vecākiem lauksaimniekiem agrāk pārtraukt savu darbību apstākļos, kādos viņi parasti to nedarītu, savukārt vecuma pensijas papildinājums vai papildu ienākums ir tikai vienas no Regulas Nr. 1257/1999 piemērošanas sekām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. jūlijs, Polija/Komisija, C-210/15 P, nav publicēts, EU:C:2016:529, 39. punkts).
- 45 No tā izriet, pirmkārt, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts tiek piešķirts lauku saimniecības atdevējam atbilstoši nosacījumiem, kuriem ir stingri personiska saikne ar viņu, un, otrkārt, ka galvenais šī atbalsta mērķis nav papildināt šī atdevēja ienākumu. Līdz ar to, ņemot vērā šī atbalsta personisko raksturu, lauku saimniecības atdevēja nāves gadījumā tas nevar tikt nodots viņa mantiniekiem.
- 46 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz dalībvalstīm, tām īstenojot šos pantus, veikt pasākumus, kas ļautu mantot tādu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu kā pamatlietā aplūkotais.

Par otro un trešo jautājumu

- 47 Ar otro un trešo jautājumu, kas būtu jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tiesiskās paļāvības aizsardzības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda valsts tiesību norma kā pamatlietā aplūkotā, kurā ir paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana un kuru Komisija apstiprināja kā atbilstošu Regulai Nr. 1257/1999, ir radījusi šī atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem tiesisko paļāvību, un – apstiprinošas atbildes gadījumā – vai tāds secinājums, kāds minēts Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmes protokolā, saskaņā ar kuru minētais atbalsts nav mantojams, ir izbeidzis šo tiesisko paļāvību.

- 48 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, pirmkārt, ka tad, kad dalībvalstis nosaka pasākumus Savienības tiesību īstenošanai, tām ir jāievēro vispārējie šo tiesību principi, tostarp tiesiskās palāvības aizsardzības princips (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 14. septembris, *Elmeke*, no C-181/04 līdz C-183/04, EU:C:2006:563, 31. punkts, kā arī 2016. gada 26. maijs, *Județul Neamț* un *Județul Bacău*, C-260/14 un C-261/14, EU:C:2016:360, 54. punkts).
- 49 No tā izriet, ka, īstenojot Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. pantā paredzēto priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, dalībvalstīm ir jāievēro tiesiskās palāvības aizsardzības princips.
- 50 Otrkārt, tiesības atsaukties uz šo principu ir ikvienam tiesību subjektam, kuram kāda valsts administratīvā iestāde ir radījusi pamatotas cerības, kas balstītas uz konkrētiem solījumiem, kurus tā viņam esot sniegusi (spriedumi, 2015. gada 9. jūlijs, *Salomie* un *Oltean*, C-183/14, EU:C:2015:454, 44. punkts, kā arī 2017. gada 14. jūnijs, *Santogal M–Comércio e Reparação de Automóveis*, C-26/16, EU:C:2017:453, 76. punkts).
- 51 Šajā ziņā ir jāpārbauda, vai attiecīgās administratīvās iestādes rīcība ir radījusi attiecīgajam tiesību subjektam pamatotu palāvību, un, ja tas tā ir, jānoskaidro, vai šī palāvība ir atzīstama par tiesisku (skat. spriedumus, 2006. gada 14. septembris, *Elmeke*, no C-181/04 līdz C-183/04, EU:C:2006:563, 32. punkts, kā arī 2015. gada 9. jūlijs, *Salomie* un *Oltean*, C-183/14, EU:C:2015:454, 45. punkts).
- 52 Tomēr saskaņā ar Tiesas judikatūru uz tiesiskās palāvības aizsardzības principu nevar atsaukties attiecībā pret precīzu Savienības tiesību akta normu un tai pretrunā esoša par Savienības tiesību piemērošanu atbildīgās valsts iestādes rīcība nevar tiesību subjektam radīt tiesisko palāvību uz to, ka tas gūs labumu no Savienības tiesībām pretrunā esošas attieksmes (spriedumi, 1993. gada 1. aprīlis, *Lageder* u.c., no C-31/91 līdz C-44/91, EU:C:1993:132, 35. punkts; 2013. gada 20. jūnijs, *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, 52. punkts, kā arī 2017. gada 20. decembris, *Erzeugergeneration Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 69. punkts).
- 53 Saskaņā ar šā sprieduma 51. punktā minēto judikatūru, pirmām kārtām, ir jāpārbauda, vai Latvijas iestāžu rīcība, proti, noteikumi Nr. 1002 un līgumi par Lauku atbalsta dienesta veiktu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu, ir radījusi priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem pamatotu palāvību, ka šis atbalsts ir mantojams.
- 54 Pirmkārt, no pirmā jautājuma analīzes izriet, ka Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. pantā nekur nav precizēts, vai dalībvalsts šo pantu īstenošanai var paredzēt priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņemšanas tiesību mantošanu.
- 55 Līdz ar to minēto 10.–12. pantu nevar uzskatīt par precīzām Savienības tiesību normām tādā ziņā, ka personas, kas gūst labumu no tajos paredzētajām tiesībām, būtu varējušas skaidri saprast, ka ar šiem pantiem dalībvalstīm ir aizliegts paredzēt priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu.
- 56 Otrkārt, ir jāuzsver, ka, rīkojoties saskaņā ar Regulas Nr. 1257/1999 44. panta 2. punktu, Komisija 2004. gada 30. jūlijā apstiprināja Lauku attīstības plānu, kurā bija paredzēts, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsts ir mantojams.
- 57 Taču saskaņā ar minēto 44. panta 2. punktu Komisija novērtē tai iesniegtos plānus, lai noteiktu, vai tie saskan ar Regulu Nr. 1257/1999, kas nozīmē šo plānu satura pārbaudi, lai pārliecinātos par tā atbilstību dažādajiem šajā regulā paredzētajiem nosacījumiem un pienākumiem.
- 58 Konkrētajā gadījumā tieši pēc tam, kad Komisija bija apstiprinājusi Lauku attīstības plānu, Latvijas iestādes pieņēma noteikumus Nr. 1002 par šī plāna ieviešanas kārtību un līdz ar to šī plāna 12.3.2. apakšnodaļā ietvertās sadaļas “Priekšlaicīgā pensionēšanās” a) apakšpunktā paredzēja priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu.

- 59 Turklāt līgumu par Lauku atbalsta dienesta veiktu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu parakstīšana varēja tikai pastiprināt gan lauksaimnieku, kuri parakstīja šos līgumus, gan viņu mantinieku paļāvību uz to, ka noteikumos Nr. 1002 paredzētā šī atbalsta mantošana ir likumīga.
- 60 Treškārt, ir jānorāda, ka ir pagājuši vairāk nekā septiņi gadi starp brīdi, kad Komisija 2004. gada 30. jūlijā apstiprināja Lauku attīstības plānu, un 2011. gada 19. oktobri, t.i., datumu, kurā Komisijas Lauku attīstības komiteja secināja, ka “ELVGF finansējums nav attiecināms uz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu”. Apstākļi, ka ir pagājis tik ilgs laiks, pirms attiecībā uz Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. pantu tika sniegta interpretācija, saskaņā ar kuru tie aizliedz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanu, pastiprina mantinieku paļāvību uz šādas Lauku attīstības plānā paredzētās mantošanas likumību.
- 61 No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Latvijas iestāžu rīcība, proti, noteikumi Nr. 1002 un līgumi par Lauku atbalsta dienesta veiktu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu, ir radījusi priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem pamatotu paļāvību uz to, ka šis atbalsts ir mantojams.
- 62 Otrām kārtām, saskaņā ar šā sprieduma 51. punktā minēto judikatūru ir jānoskaidro, vai šo mantinieku paļāvība uz priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošanas iespēju ir atzīstama par tiesisku.
- 63 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 52. punktā, paļāvības tiesiskums ir atzīstams tad, ja tiesību subjekts, kurš uz to atsaucas, atrodas īpašā situācijā, kas ir aizsardzības vērtā, tādā kā pamatlietā aplūkotā.
- 64 Proti, priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantinieki balstīja savas mantojuma tiesības uz valsts tiesisko regulējumu, kura saturs tika apstiprināts ar Komisijas 2004. gada 30. jūlija lēmumu un no kura acīmredzami neizrietēja, ka, neraugoties uz šo apstiprinājumu, minētais regulējums ir pretrunā Regulas Nr. 1257/1999 10.–12. pantam. Turklāt šis mantojuma tiesības tika konkretizētas līgumos par priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta piešķiršanu, kas noslēgti starp dienestu, kurš bija tiesīgs valsts vārdā uzņemt atbildību par šī atbalsta piešķiršanu, proti, Lauku atbalsta dienestu, un lauksaimniekiem, kas nodevuši savas saimniecības apmaiņā pret priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu, proti, līgumiem, kuros mantinieki nebija līgumslēdzējas puses.
- 65 Šajos apstākļos pamatota paļāvība, kas šiem mantiniekiem varēja rasties attiecībā uz viņa mantojuma tiesību likumīgumu, ir atzīstama par tiesisku.
- 66 Trešām kārtām, patiešām ir jāatgādina, kā to norādījusi Latvijas valdība, ka saimnieciskās darbības subjektiem nav pamata tiesiski paļauties uz to, ka tiks saglabāta pašreizējā situācija, kas var tikt grozīta, Savienības iestādēm vai valsts iestādēm, kad šis pēdējās īsteno Savienības tiesības, izmantojot savu rīcības brīvību (spriedumi, 2009. gada 22. oktobris, *Elbertsen*, C-449/08, EU:C:2009:652, 45. punkts, un 2012. gada 26. jūnijs, Polija/Komisija, C-335/09, EU:C:2012:385, 180. punkts).
- 67 Tomēr iesniedzējtiesa nejauta, vai uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principu var atsaukties, izmantojot to kā aizsardzību pret normatīvā akta grozījuma, kas veikts ar noteikumiem Nr. 187, sekām. Tā vēlas tikai noskaidrot, vai priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantinieki var atsaukties uz tiesisko paļāvību attiecībā uz laikposmu pirms 2015. gada 30. aprīļa, proti, pirms datuma, kad stājās spēkā minētie noteikumi.
- 68 Līdz ar to šā sprieduma 66. punktā minētā judikatūra nevar ietekmēt minētajai tiesai sniedzamo atbildi.
- 69 Visbeidzot, ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa vaicā par Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmē pieņemto secinājumu ietekmi uz tiesisko paļāvību, uz kuru var atsaukties priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantinieki.

- 70 Taču no lietas materiāliem izriet, ka šie secinājumi bija adresēti tikai dalībvalstīm un ka, runājot par Latvijas Republiku, tie nav izraisījuši grozījumus tiesiskajā regulējumā, kurā bija paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana, pirms 2015. gada 14. aprīlī veiktās noteikumu Nr. 187 pieņemšanas.
- 71 Turklāt šķiet, ka priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantinieki nezināja nedz par Komisijas Lauku attīstības komitejas sanākumi, nedz par tās secinājumiem.
- 72 Tāpat no šiem mantiniekiem nevar prasīt būt pietiekami rūpīgiem, lai viņi paši gūtu informāciju par šo pašu secinājumu saturu.
- 73 Šādos apstākļos šajā pašā sanāsmē pieņemtie secinājumi nevar ietekmēt tiesisko paļāvību, uz kuru var atsaukties priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantinieki.
- 74 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka tiesiskās paļāvības aizsardzības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda valsts tiesību norma kā pamatlīnētā aplūkotā, kurā ir paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana un kuru Komisija apstiprināja kā atbilstošu Regulai Nr. 1257/1999, ir radījusi šī atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem tiesisko paļāvību un ka tāds secinājums, kāds minēts Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmes protokolā, saskaņā ar kuru minētais atbalsts nav mantojams, nav izbeidzis šo tiesisko paļāvību.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 75 Attiecībā uz pamatlīnētās pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (astotā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes Regulas (EK) Nr. 1257/1999 (1999. gada 17. maijs) par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu 10.–12. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz dalībvalstīm, kad tās īsteno šos pantus, veikt pasākumus, kas ļautu mantot tādu priekšlaicīgās pensionēšanās atbalstu kā pamatlīnētā aplūkotais.**
- 2) **Tiesiskās paļāvības aizsardzības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda valsts tiesību norma kā pamatlīnētā aplūkotā, kurā ir paredzēta priekšlaicīgās pensionēšanās atbalsta mantošana un kuru Eiropas Komisija apstiprināja kā atbilstošu Regulai Nr. 1257/1999, ir radījusi šī atbalsta saņēmēju lauksaimnieku mantiniekiem tiesisko paļāvību un ka tāds secinājums, kāds minēts Eiropas Komisijas Lauku attīstības komitejas 2011. gada 19. oktobra sanāksmes protokolā, saskaņā ar kuru minētais atbalsts nav mantojams, nav izbeidzis šo tiesisko paļāvību.**

Malenovský

Šváby

Vilaras

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2018. gada 7. augustā.

Sekretārs
A. Calot Escobar

Astotās palātas priekšsēdētājs
J. Malenovský